

9. MARC NORMATIU SOBRE L'ÚS SOCIAL DE LA LLENGUA

La valoració de quina és actualment la situació de l'ús del català a les Illes Balears, en els diversos àmbits de la vida social requereix de manera prèvia un pronunciament sobre el marc normatiu i institucional que el condiciona.

La recuperació de l'ús del català -particularment a partir de la restauració de la democràcia- i la seva normalització progressiva -impulsada especialment amb l'autogovern- es fonamenten en un marc normatiu sòlid, integrat bàsicament per la Constitució, l'Estatut d'autonomia i la Llei de normalització lingüística (a més d'alguns instruments internacionals, com la Carta europea de les llengües regionals o minoritàries), en el qual s'edifiquen dos conceptes fonamentals: el de cooficialitat lingüística i el de normalització lingüística.

El primer permet una tendència en l'equiparació entre la llengua pròpia de les Illes Balears (el català) i la llengua oficial de l'Estat (el castellà), i fa possible, com a regla general, el dret d'elecció lingüística i l'ús vàlid i eficaç de cada un dels idiomes oficials per si sols. El segon dels conceptes enunciats, el de normalització, s'ha d'entendre com a objectiu prescriptiu de les polítiques públiques i, en conseqüència, com a element causal de les accions encaminades a recuperar, impulsar, estimular i afavorir l'ús del català com a llengua pròpia i cooficial.

En els darrers quinze anys, el desplegament dels dos conceptes esmentats s'ha manifestat principalment en l'articulació d'un corpus normatiu certament dens, en el disseny de determinades estructures administratives i en la posada en marxa de polítiques normalitzadores de caràcter sectorial.

En efecte, els principis de cooficialitat i de normalització s'han projectat intensament en un conjunt de disposicions legals i reglamentàries, dictades per les institucions balears especialment després de la Llei de normalització lingüística de 1986. Particularment remarcables són les regulacions corresponents a determinats àmbits de competència de la comunitat autònoma: institucions i administracions públiques, ensenyament, comerç i protecció dels consumidors. En altres sectors, en els quals tampoc no és dubtosa la suficiència competencial, la intensitat de regulació és menor, com és el cas de les indústries culturals o el dels mitjans de comunicació, camps dedicats avui pràcticament a les polítiques de foment. Així mateix, hi ha altres sectors en els quals l'acció normalitzadora de les instàncies autonòmiques tampoc no presenta avui un grau de desenvolupament notable, com ara el de les activitats socioeconòmiques.

En matèria d'organització administrativa, i especialment en l'àmbit de l'Administració autonòmica, els trets més remarcables són els següents: a) La política lingüística s'han inclòs en el radi d'acció de la conselleria competent en matèria d'educació i cultura; b) L'òrgan competent té rang de direcció general; c) S'han creat diversos òrgans col·legiats per poder afavorir la participació dels ciutadans, de les administracions de

les Illes Balears i de determinats organismes associatius en la definició de les línies d'actuació pública en el camp de la normalització.

La dotació pressupostària d'aquestes estructures s'ha incrementat en els darrers anys. La Direcció General de Política Lingüística ha duplicat la seva assignació pressupostària en els darrers exercicis.

Paral·lelament, les administracions insulars i municipals han millorat els esforços econòmics, materials i humans en aquesta matèria, gràcies en part a la cooperació amb l'Administració de la comunitat autònoma.

El balanç actual de l'aplicació de les polítiques públiques en els sectors més importants de la vida social presenta resultats desiguals.

9.1. ADMINISTRACIÓ PÚBLICA

El món institucional, i en general el de les administracions públiques, ha fet del català la seva llengua pròpia i, per tant, aquesta és la que s'usa ordinàriament i preferentment. Aquesta conclusió també s'observa en el camp de les relacions amb els ciutadans, en el qual el grau de respecte als drets lingüístics és elevat.

Digna d'esment és l'evolució de la política de funció pública, que en els darrers temps s'ha caracteritzat per una aposta clara per la capacitació lingüística dels funcionaris i de la resta del personal al servei de les administracions públiques.

Cal constatar que l'Administració perifèrica de l'Estat a les Illes Balears és encara un àmbit escassament permeable a les mesures normalitzadores.

Hi ha, però, algunes zones d'ombra que requereixen una atenció més decidida si es volen aconseguir els objectius normalitzadors. En aquest sentit, s'han de subratllar les mancances que s'observen en el funcionament de l'Administració de Justícia, àmbit material en el qual les instàncies autonòmiques no han rebut encara el traspàs corresponent de funcions i serveis. Aquesta circumstància impedeix actuacions més decidides i eficaces.

Paral·lelament, l'ús del català en les professions jurídiques presenta resultats igualment poc satisfactoris, tant des del punt de vista del funcionament de les seves corporacions representatives com de la pràctica professional, tot i que recentment s'apunten alguns signes de canvi dignes d'atenció.

9.2. ENSENYAMENT

En els centres, serveis i activitats educatives, la normalització s'ha basat en la implantació gradual i fructífera de determinades mesures. Destaquen sens dubte les relati-

ves a la capacitació lingüística del professorat, a l'extensió dels programes voluntaris d'immersió lingüística i, de manera molt acusada, a la implantació gradual de l'ús del català com a llengua vehicular de l'ensenyament, en el denominat model de conjunció lingüística (o de bilingüisme integral), tot respectant les particularitats del denominat primer ensenyament. Un ús que, segons la norma, ha d'aproximar-se en general al 50% de l'horari lectiu en la majoria dels centres de l'ensenyament no universitari. Aquesta fita ha de donar pas, en els propers temps, a altres de més ambicioses si realment no es vol posar en qüestió el programa normalitzador establert a la Llei de normalització lingüística.

En l'àmbit universitari, cal posar en relleu que, en alguns estudis, no s'ha aconseguit encara un ús acceptable del català des del punt de vista dels principis normalitzadors.

9.3. COMERÇ

En matèria de comerç i de protecció als consumidors, les mesures que contenen aspectes lingüístics han estat, en general ben acollides, i les polítiques de foment són com més va més esteses. Mereixen una consideració especial les regles sobre etiquetatge de l'Estatut dels consumidors i usuaris, com també la regulació del principi de disponibilitat lingüística establert en la Llei d'ordenació de l'activitat comercial, el qual obliga els establiments amb una plantilla de més de tres treballadors a atendre els ciutadans en la llengua oficial que aquests hagin escollit.

9.4. CULTURA

L'impuls, la projecció i la difusió de les diverses manifestacions culturals té com a eix central la llengua catalana. D'altra banda, són nombroses les línies d'actuació basades prioritàriament en la creació i l'execució de programes de subvencions i ajudes públiques, els quals s'han incrementat notablement en els darrers anys.

9.5. ALTRES CAMPS

En altres camps, com ara la publicitat i les activitats econòmiques, per esmentar els més remarcables (i amb els matisos necessaris pel que fa a l'àmbit del comerç), les polítiques posades en marxa tenen encara una intensitat molt baixa. S'ha de destacar, però, la sensibilitat demostrada per la majoria de forces sindicals respecte del procés normalitzador.